

Kolláth György: Elemzés a Márkus-napi alkotmány-tervezet(ek)ről /primitív, pártos, politikai patchwork – porszagú pompában/

Bevezető és summázat, tartalmi és metodikai alapvonások

Elöttem az első, a frakció-vezető által március 14-én (!) nyilvánosan belengetett, 28 oldalas, s elvben 2011. 03.18-tól a parlament napirendjére került új alkotmány-tervezet. Címe: MAGYARORSZÁG ALKOTMÁNYA/ ALAPTÖRVÉNYE (2011. április 25.). Balkézről március 17-én (!) megérkezett a második, azonos tárgyú, immár 31 oldalas, szétpreparált dolgozat is. A computeres, margón jelölt javítás megszokott formáság. De az „hungarikum”, hogy a **lapszéli korrekciók száma 734 /betűvel: hétszáz-harmincnégy/ nyomdai jel**. Kétségbeesett, elkésett, házszabály-ellenes kapkodás jele ez: főként úgy, hogy az Országgyűlés Hivatala T/2627 számon, 2011.03.14-i dátummal (!) már érkezett, befogadta ugyanennek a harmadik (?) változatát, mely 82 oldalra rúg. Neve is más: Magyarország Alaptörvénye. Mindez az új alkotmány leszűrt, kikristályosodott törvény-javaslat, az eszázadi hazai jog véglegesnek vélt csúcsa lenne. Az, amit elvben a még folyó „nemzeti konzultáció” megerősített, és amit - házelnöki visszautasítás hiányában, vélhetőleg - a törvényalkotás rendje szerint készítettek és terjesztettek elő?! Nem egy cserkész-napló, sem pedig egy zenemű félkész kottavariációja. A stílus maga az ember, néha sok ember.

A mű és annak kommunikációja végletes, komoly és komolytalan megfogalmazásokra, egybevetésre és szemléltetésre egyaránt módot ad. Eddig – 2011. 03. 19-ig – szerintem lényeglátó közjogi kiinduló ponttal, mérvadó módon egyik fajta mérlegre tétel sem volt még tételesen olvasható. Közel 40 éves közjogi pályával a hátam mögött megkísérlem elemezni, néhol pedig szatirikusan szemléltetni is a mű jellemzőit.

Előre bocsátani még csak egy technikai megjegyzést érdemes: mivel semmi biztosíték nincs arra, hogy bármilyen értelemben végleges, szilárd matéria volna napról-napra elemezhető (Lásd pl. a március 21-i bejelentést az alkotmányba foglalandó végleges életfogytiglani szabadságvesztésről), nem próbálkozom az egymásra hányt variációk szétválasztásával és/vagy összevetésével, hanem az alapváltozatra építem az opponensi véleményemet.

Az alliteráló alcím szemléltetés: 6 szóban így lehet a mű lényegét megragadni, kifejezni.

Összességében, és egyelőre komolyan véve: a jelen állapotában a tervezet kb. *egyharmad készütséggű zanza*. Ismeretlen merítésből, tartalomból, alapanyagból avatatlan kézzel, primitív manufaktúrában készülhetett. Így, legalább *kétharmadnyi alapozó, elemző, honi és külhoni jog-összehasonlító, absztraháló majd konkretizáló, kodifikációs és egyeztetési munka hiányzik belőle, mögüle*. Normális állami előkészítést és működést feltételezve kb. egy főhatóságon belüli, legfeljebb főosztályvezetői szintű megmérést alapanyaga-vitairata lehetne. Annak pedig a várható eredménye: teljes átdolgozásra, újra-alkotásra ítélve! *Tárcaközi, állami, érdekszervezeti stb. egyeztetésre alkalmatlan*: így viszont esély sincs arra, hogy rejtett szakágazati hibái, összefüggéstelenségei, következetlenségei és ürjei teljes mélységben még az elfogadás előtt kiderüljenek.

Nem csak közjogi nézőpontból tűnnek elő vesébe látó, ugyanakkor tisztázatlan, meg nem válaszolt kérdések. Hadd mutassam be ezt egy minapi, hozzám intézett – **makrogazdasági** – kérdezz-felelekkel!

1) **Melyek lehetnek gazdasági, gazdaságpolitikai szempontból a legfontosabb (vagy legproblémásabb) tényezők az alkotmányos (és ebből eredő) változásokban?** *A benyújtott alkotmány-tervezet ilyen - makrogazdasági - szempontból is minősíthetetlen: megfoghatatlan, elfogadhatatlan. Ugrás a mélybe, ám úgy, hogy majd odalent derül ki, van-e kötél a lábon, netán a nyak körül. Mi több: házszabályellenes, parlamenti vitára alkalmatlan. Az alkotmány a törvények törvénye. Vonatkozik rá is - sőt példaadóan rá elsősorban – mindaz, amit a Ház megszab. Egy szabályszerű indítvány indokolásában meg kell jelölni az elfogadása esetén várható társadalmi és (lehetőség szerint számszerűsített) becsült gazdasági hatásokat. Korrekt előterjesztés beszámol az uniós jogi feltételekről, kihatásokról, és alkotmányjogi háttérrel is segíti a megalapozott döntéshozást. Mindez hiányzik. Az első két változatnál még a kötelező „miniszeri” indokolás sem olvasható. Újabban fellelhető, köszönet – adekvát megokolás, megszabott tartalom – nincs benne. A Ház elnöke a nem szabályszerűen benyújtott indítványt visszautasíthatja volna. Amit az előkészítő nem végzett el, azt a külső szemlélő sem pótolhatja, nem kontrollálhatja. A kedélyeket borzolta az a nyilatkozat, mely szerint a régi alkotmány nem tette meg, de az új alkotmány megvédi hazánk*

gazdasági függetlenségét. Ilyen alaptörvényi funkció nincsen, és hibás szlogennel az el nem végzett munka nem kiváltható. Sommás válasz-kísérlet: a legbeszédesebb műhiba az, hogy a piacgazdaság kritériuma említést sem kap a műben. Ugyanilyen, hogy a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogúságának és egyenlő védelmének alapelve is kimarad.

2) Milyen rövid- és hosszútávú hatásokkal lehet számolni a gazdaság állami-, illetve magánszférája szempontjából mindezek alapján?

Közvetlen kihatás e körben azért nem vezethető le, mert az alkotmány elsősorban a közjog kódexe, míg a reálgazdaság döntően a magánjog világa. Két dologból azonban mindkét távon baj származhat. Egyrészt, ha a gazdaságra is kihatóan az önkényesen kikiáltható közérdek vagy felelősség prioritást nyer a magánkezdeményezéssel, és általában is az alapjogokkal szemben. Ez szellemiségében is az 1949-es sztálinista ösközületet idézi fel. Másrészt, ha nem válnak nevesített, netán örök érvényű alkotmányos fundamentumokká a jogállamiság kulcs-elemei, akkor a törvények uralma üres deklarációvá silányul. Gazdaságilag különösen a jobbiztonság, a kiszámíthatóság, a normavilágosság, a visszamenőleges negatív jogalkotás tilalma és a szerzett jogok védelme volna alapérték.

Hová

tűntek?

3) Mely változásoknak lehet nemzetközi gazdasági hatása, milyenek lehetnek e hatások?

1989-ben, és még utána sokáig alaptörvényi tételként ún. gazdasági-közpénzügyi alkotmányosság nem(igen) létezett. Az Alkotmánybíróság - például a „salátázás” elvetésével - pótolta bizonyos üröket. Jogos igény most foglalkozni ezzel a komplex problémával, vagyis nem csupán az adósság kérdésével. Ám a probléma nem kodifikálható, csak annak alapos, a határterületekkel összerendezett válasza volna az. Ilyen azonban egy odavetett %-arányon kívül igazából nincsen. Megoldatlan dilemma maradt, hogy ha e téren ugyanazt mondja a honi törvény, amit az Unió megszab, akkor e normarendezés felesleges, ha lefelé mást, akkor kötelezettség-szegő és inkorrekt, ha felfelé mást, akkor kockázatosan buzgólkodó a kísérlet. Kimért-bemért csengő számok híján pedig mindez felhőjáték.

4) Milyen gazdasági relevanciája lehet a számolni gazdasági hatásokkal a közigazgatási rendszer átalakítása kapcsán?

Ez idő szerint semmilyen, ami önmagában kihagyott ziccer, ki nem kényszerített (ön)hiba. Amíg az Unió több fontos szakpolitikája a régióra épül, mi dacosan tagadhatjuk ennek még a létét is? Lesz helyette lég-vármegye, helyben-járás? Kényelmi okból marad majd' 3200 helyi önkormányzat, és 23 fővárosi kerület, melyektől csupán egyes tulajdoni-közfeladati elemek és a jegyzők kerülnének kormányzati fennhatóság alá? Tovább duzzad az egyközpontú, túlpolitizált, túlbürokratizált, nehézkes és gyakran hatalmi arroganciával „kormányzó” államigazgatás, miközben az Unió szubszidiaritásról, decentralizációról is szól. Így sem okszerű megtakarítás, sem hatékony igazgatás nem várható. Hát még, ha hozzávesszük, hogy a 25 éve halogatott közfeladati-államháztartási reform sem előzi meg a rapid alkotmányozást. Üres kézzel, érzelmi-indulati motivációval, presztízs-okból kár alkotmányozni. A kevesebb pátosz, több hozzáértés és alázat jobb lenne.

Egyenetlen, alacsony szerkesztési nivójú, kapkodó, értő szintetizálást nem tükröző munka a betérjesztés. Hét (?) nyelven beszél, jelentős nyelvi gondokkal. Olyanfajta áttekintése sincs, hogy milyen hatást válthat ki a szomszédos országokban, miként fogadnák pl. a nem is mindig rejtett nacionalizmusát, lájtos irredenta megfogalmazásait (pl. a Kárpát-medence dolgairól, vagy a Szent Korona állami folytonosságáról). A Kormány helyett, egyéni képviselői indítványként történő benyújtása a jogalkotás rendjével való visszaélés. Ez egyszersmind tálcán kínálja fel a miniszterelnök úrnak azt, hogy rangrejtve ugyan, mégis az ő és csakis az ő akarata váljék törvénné.

Ezért csekély túlzás azt állítani, hogy ez az alkotmány alaptörvénynek álcázott Orbán-pátens lesz valójában (abszolutista próbálkozás arra, hogy egy fő a kénye-kedve szerint átgázoljon akár 20 év demokratikus jogállami elvein és megoldásain is). Ez e kusza normaköteg későbbi sorsát is determinál(hat)ja. Maga a módszer pedig sokat elárul a kiállás és a versenyképesség hiányáról. Ezen a ponton rendszerint elgyávul a legtöbb elemző. Nem mondják ki a fő okot, ti., hogy talán a mű nem rí ki a 2010. harmadik negyedétől kezdődő jogalkotás általános - szakmai, politikai és morális - trendjéből. Ugyanolyan önkényes és öntelt, megalapozatlan, végig gondolatlan, feltételeiben, kihatásaiban rendezetlen mű, mint a sor egésze. Ám anélkül, hogy - az itt-ott megígért csillapodást valóra váltva - a 2010. évi rapid alkotmányozás leállna, megfordulna, normális kerékvágásba térne vissza. Vagyis nem pillanatnyi áramszünet eredménye, hanem a manifestálódott üzemmű: a tudáshiány, a hozzá nem értés és a linkség terméke. Lehet, hogy alkotói a legjobb formájukat adták-

hozták, ám ez ennyi! Ha igen, akkor a legsúlyosabb baj talán éppen ez, mivel innentől kezdve, kellő okkal már sem készség, sem szakmai felvérteztség, ill. alázat sincsen egy hatékony ellenpontosításra, érdemi, befogadó-elfogadó hívó szóra, a közös munka során okvetlenül lelepleződő közjogi felkészültség hiányának elrejtésére, kompenzálására. Sapienti sat!

A rendszerváltozás utáni időszak első, végleges jellegű, perfekt alkotmány-tervezete nem ez, nem lehetne ilyen. Az ui. a korabeli IM alkotmányjogi szakértői csoportja által 1990. május 8-i (!) dátummal készült, és utána még több nagy hullámban születtek alkotmány-koncepciók, ill. normaszöveg tervezetek. /1990. május 2. másként fontos, habár erre a tervezet is utal, más, alapvetően hibás összefüggésben. Ami közjogi evidencia: az 1990. május 2-át követő majdnem 40 alkotmánymódosítás mindegyike legitimálta a számozásában 1949. évi XX. tv-t: az ezzel ellentétes vélekedés a politikai agymenés világa./ Az Országgyűlésnek most (!) benyújtott **anyag mélyen alulmúlja az összes előfutárát**, sőt színvonalban **alatta marad a hatályos magyar alkotmánynak** is. Jellegeiben, kialakításának módjában és várható eredményében a 2000. évi és Deutsch Tamás miniszter úr nevével fémjelezhető, 4 évig élt sporttörvényhez hasonlítható. Következtetésül: több baj származhat mindebből, mint amit megoldásul kínál: így *valós társadalmi-szakmai legitimációra nem számíthat*. Erőből és sietve, amíg a parlamenti 2/3 megvan, átnyomható, de a legelső alkalommal nem pusztán módosítandó, hanem korrekt új alkotmánnyal felváltandó.

A honi polgárok zöme nem az alkotmánnyal kel és fekszik. Igényel, olykor kedvezően fogad olyan szemléltetést, amely félkomolyan /tehát legalábbis félig-meddig találóan/ mutat rá a mű gyengeségeire, gyári hibáira, netán blőd természetére. Így nézve a tervezet – a kormányzati elnevezésbeli divatot követve – a **Gorcsev Iván-terv** titulust kaphatja. Rejtő Jenő A 14 karátos autó c. regényének főszereplője G.I., aki 24 éves korában elnyerte a fizikai Nobel-díjat a makao nevű kártyajátékon. G.I. saját magát és családját illetően – a wikipédia szerint – **habozás nélkül állít különböző valótlanságokat**. Ezért találó a név!

Az előterjesztői mindig nagy súlyt helyeznek a **szimbólumokra**. Olykor ez visszaüt. Dr. Lázár János frakció-vezető úr - egyenesen a dátumra bökve – úgy mutatta be a művet, hogy **ez lesz az áprilisi alkotmány**. Igen ám, de a dátum **2001. április 25. nem csupán Húsvét másnapja, de Márkus névnapja is. Kézenfekvő a jelkép: Márkus napjára kész a mű, és aztán már Márkus(s)t el ne tessék felejteni?!** Ide tartozik még egy nem túl vidám, mégis humort fakasztó megfigyelés. A tervezet *minden ízében magyarkodó preambuluma* – újmagyarul a nemzeti hitvallása és/vagy nemzeti nyilatkozata - súlyos bornírtságok mellett kvázi hungarikumokat listáz. Ha már ezt – és így – teszi, *a sor folytatható lenne: Puskás Öcsivel, a tükrös mézeskaláccsal, a fütyülős barackkal, a mangalicával, a szürke marhával, a csikóssal, a gulyással /bocsánat, Gulyás benne van/, a karikás ostorral, a pusztával és a paprikával?!* Ráadásul, mindennek téves és bántó nyomatékot ad az a minősíthetetlen későbbi norma, mely mindenféle jogértelmezés és –alkalmazás krédójává teszi a preambulom céljainak a figyelembe vételét.

Sok ilyenfajta akaratlan-kéretlen *taposó-akna rejlik a műben*. Elviheti készítőinek legalábbis a lábfejét. Egészében véve mégis az a fő baj vele, hogy **ideologikusan, egyházi metszetben és pártérdekből durván részrehablő, súlyosan hatalomféltő, továbbá a semmiből jön és abból is építkezik, világos eszázadi koncepciója és stratégiája szinte semmiben sincs, dobálózik tisztázatlan fogalmakkal, kategóriákkal, nem minden elemében EU-kompatibilis, és számításaim szerint 63 ponton visszalépést jelent még a hatályos alkotmányhoz képest is**. Politikai analízis nem dolgom, azt meg sem kíséreltem. De kizárólag közjogi-szakmai-kodifikációs tekintetben is **durchmarsnak szánt betli jött össze**. Ezért (!) **nem támogatható és módosító indítványokkal nem is javítható: ez okból határozottan és következetesen elutasítandó**. Persze, akár csak a zömmel nívós előfutárokból, avagy a hatályos alkotmány átszerkesztéséből, szöveg-konzolidációjából lehetne és bizony(ára) kellene is (avagy, kellhet nem túl sokára) egy igazi, versenyképes alternatíva. Ez hozzáértők révén nem több mint egy hónapnyi gondos szerkesztő munkával járna (forog is közkezen vitaképes magánindítvány e tárgyban). Pro és kontra van elég muníció szakmailag kiállni a nemleges álláspont mellett, és ehhez itt is érdemes - bárki számára hozzáférhetően – szempontokat, érveket, hivatkozásokat nyújtanom. A következőkben – nyilvánvalóan terjedelemben sem konkurálva a 28 oldalas művel – megkísérlek néhány főbb észrevételt tenni az anyag szerkezetét követve, így.

Következik egy beszédes számvetés. A hatályos alkotmány 79 §-ból áll. **Magalkotmányt képzeltek el és ígértek** ennek a műnek a tervezői a koncepcióban. Mégis, ha - preambulom nélkül - a valós szakaszokat az újnál összeszámoljuk, ez adódik: 19, meg 29, meg 53, meg 1 §-értékű rendelkezés jön

ki, azaz összesen 102 szakasz. Ez a mennyiség azonban tartalomban meg sem közelíti a hatályos 78-at. Eme 102 szakasz voltaképpen nettóiban talán 50.

A preambulumhoz

Öntömjenező munka, közjogi fűzfapoéta írhatta, önmagától elragadtatva. Kár. Hibás ugyan a hatályos alkotmány – kötelező erő nélküli – ünnepélyes bevezetője is, de az új azt csak terjengősségekben, hibaszázalékban múlja felül. (Jog)történeti okból már – sikerrel – kivesézte más (pl. Gerő András), nem ismételnék. Büne-baja először itt, majd később még számos helyen a *nemzet, a nép, az állam, a társadalom nem véletlen, sem véletlen összerosása*. Még csak az a distinkció sincs meg, hogy elválasztaná(k) a kulturális nemzet jogosult fogalmát más állami-politikai nemzet-fogalom (autonómia)elemeitől. Mindebből némelyek a határainkon túl alaptörvénybe foglalt nacionalizmust, netán irredenta (állam)célt olvashatnak ki, hiszen a preambulum államcélok elegye. Az öncélú büszkélkedés is visszaüt, az pedig elvi hiba, hogy a kereszténység méltatása mellett, abban a sorban, járulékosan már csak az egyéb vallási hagyományok odavetése szerepel. Így egy *elvben időtálló, aktuál-politika feletti, ezért ideológiailag semleges (de nem értéktelen) alaptörvényben a vallástalanság* már nem is becsülhető, netán a többihez képest hátrányban részesíthető? E blokkban a jog által általánosan elismert és használt tételek helyett „költői” újítások vannak, amelyek önmagukban is zavaróak, a tudás és az alázat hiányát jelzik, de zavart is okozhatnak az értelmezés már jelzett kötöttségei folytán. Például jócskán megnehezíthetik, megzavarhatják az eddigi, sok helyen állandó és egységes (alkotmány)bírósági gyakorlatot is. Emberi jogi szempontból nyilvánvalóan nincs úgy pl. az, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki. Mások itt valójában a határt jelentik, nem a közösködést.

Teljes, tiltakozó elutasításban kell részesíteni az 1. oldallap alján a Szent Koronás bekezdéstől a preambulum végét jelölő: *Mi, Magyarország polgárai készen állunk... szövegű kitételeket, méghozzá egyszerűn jogi aspektusból is. Hazabeszélő túlzás és tévedés a történeti alkotmány vívmányairól értekezni. A Szent Korona - ab-határozat által is megerősítve – közjogi funkcióval nem bír, a magyar államiság történeti értékeként, tiszteletre méltó ereklyetárgy. A diktatúrák bünei abban a tekintetben nem évülnek el, amennyiben a nemzetközi jog értelmében (is) emberiség elleni bűnnek minősülnek (más van a szövegben, kiterjesztően). A rendszerváltozás előtti időszak (bár az utalás a ma is hatályos 1949. évi XX. törvényt hívja fel, mintegy tagadóan a kommunista alkotmány jogfolytonosságaként!), jogát *nem lehet így meg nem törtéنتé, érvénytelenné tenni, mert ezzel az annak alapján és idején keletkezett, mára rég lezárult jogviszonyok alól is kihúznák a szőnyeget*. Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a rendszerváltozás előtti jog minősítésével, és rögzítette: attól, hogy az a kor nem volt jogállami, nem válik alkotmányellenessé minden '89 előtti jog. Ergo az alkotmány sem: csak az kap ilyen minősítést, ami más, tartalmi okból valóban alkotmánysértő. Ezt ellenséges - ámbar, még majd látható lesz, téves, mert sztálinista hibát szintúgy magába foglaló – politikai és jogi „filozófia” mentén átírni képtelenség. A **közjogi érvénytelenséget** ismeri, ismérveit jól kimunkálta és ritkán bár, de alkalmazza az AB. Azt ehelyütt megmásítva, ésszerűtlenül ám részrehajlóan kiszélesítve bedobni műhiba. Bántó blöddli a kicsinyességből és kompenzálásból eredő nagyzási képzet, hóbort (...ismét nagyra teszik Magyarországot?! Mekkora volna az elég nagy?). Nettó butaság az *alaptörvényi jogrend alapját háromidejű szerződésnek* kalkulálni. A „nenyi” egy bizonyos részének ide applikálása pedig NBII. szintű bornírtság.*

Valójában lehetett, s kellett is volna egy tisztességes, európai léptékű és aurájú preambulumot készíteni. Ehhez az Unió Alapjogi Chartája szép példát, jó muníciót ad, és ugyanez mondható el a 119/1996.(XII. 21.) OGY határozatban foglalt alkotmány szabályozási elvek ide vonatkozó részéről is. Tragikomikus, hogy *az új norma-készítők úgy utasítottak el minden jó ötletet, megoldást, analógia-esélyt, hogy saját kútfőből iskolai egykedvedet tudtak csak összegereblyézni. Konklúzió: ezzel az alapállással szövetkezni, közösködni értelmetlen, mivel megszegyenítő. Erőszakolt, kincstári ízű politológusi igazolás volt: nyomot akarnak hagyni az alkotmányozók. Nyomot hagyni és gyomot hagyni mégsem ugyanaz.*

Az alapvetéshez

Műhiba *abc-és olvasókönyvi formát* adni e résznek. A kodifikátor nem önmegvalósít, hanem épít elődei tudására, a jog definíciós és szokásrendjére. Mert ha szinonima mégis másnak tünnék, keresni kell az eltérés okát, már ha van. Itt igazán nincsen. *Az államforma mellékes*, rangrejtett jele sokat sejtet, pláne, ha eleve az a *képzet vagy látszat, hogy de jure köztársaság kulisszái között de facto*

császárság rémképei, torzói jönnek elő. Eldöntetlen maradt, hogy népszuverenitás vagy Szent Korona folytonosság jelent-e főmenüt, így pl. az is necces, hogy ezentúl *az AB vagy egy bíróság kinek-minek a nevében hirdet ítéletet?* A B. cikk második és harmadik bekezdése lebutítva és elgyengítve vesz át alkotmányos tételt, ill. ab-határozati kitételt. A D. cikk *egységes magyar nemzetről* regél közjogi alaptörvényben, ami kifelé kockázatos, s talán nem is igaz. Az E. cikk nem javította ki a 2004. évi EU-klauzulázás gyári hibáit. A művön végig vonuló típushiba, hogy törvényszerkesztői tudás és alázat híján *belefecseg a §-ba: odairja, hogy X,Y, Z jog valaminek az érdekében van. Ergo, ha más okból vagy érdekből történnék, ez meg az, kapásból alkotmánysértő lenne.* Az F. cikk továbbra is adós egy reális és eszázadi közigazgatás tételezésével, sőt! Nem pusztán a már ma is létező régiót hagyták ki, de a jövőképeket szolgáló, reinkarnálódó járást sem jelölik, a vármegyét ellenben feltámasztanak. Nyelvhelyességi hibák sorozata van a műben, így pl. a G. cikk (3) bekezdésében is: rendszerint lemaradnak az „a” betűk a nyelvtani szerkezetből. A H. cikk súlyos visszalépés az eljárási jogok ügyféljogához, a nyelvhasználat megengedő(bb) normájához képest. Szabályként egyébként is konfúzus. Általános típushiba jön elő itt is: **nem tud mit kezdeni a szerkesztő a védi, védelmezi, biztosítja, elismeri, támogatja, tiszteletben tartja stb. fogalmakkal. Nem csupán keveri ezeket, de adekvát módon használni őket is képtelen. Ezek lényegi közjogi különbözősége axióma.** Az I. cikkben a Himnusz kotta megjelenítése a bornírság csúcsa. Állampolgársági eskükor pl. ezt is jól kell tudni vajon szolmizálni??! Netán, zongorát, vagy hegedűt, tokot-vonót is kérhetnek hozzá? Ugyanitt a jelkép-használat kiterjesztése (tölgyfa-koszorús és angyalkás is jöhet) a szimbólum erózióját válthatja ki. A K. cikk a család és a házasság „javára” diszkrimináló, holott a társadalmi gyakorlat más. A családvédelem sarkalatos (?) törvénye – Csjt, Ptk., gyámügyi joganyag – túlbuzgólkodás. Az M. cikk (3) bekezdése agyrém: **a jogértelmezés és –alkalmazás nem államcélokat követ, hanem a saját szakmai normái szerint halad. Ez a hatalommegosztás megcsúfolása is, ráadásul betarthatatlan és korrekt módon behajthatatlan is.** Az N. cikk virtigli módon sztálinista: vesd össze az eredeti '49 évi XX. törvény 9. § (1) és (2) bekezdésével. Az O. cikk visszalépés az ab-határozat nyomán formálódó, igényes és minimum szinten tartó környezetvédelemhez képest. Ugyanitt **egy harmadik generációs emberi jogból általános kötelezettséget kreálni közjogi ostobaság.** A Q. cikk (3) bekezdése szégyenletes, önkényes, inkorrekt előnyszerzés a későbbi joggyakorlat megmerevítése útján, ráadásul ezzel de facto és de jure **el is veszi az ab-tól a mindenkire nézve kötelező sajátképi alkotmány-értelmezés monopóliumát.** Láthatóan e jog, ill. hatáskör utóbb sem jön már elő az ab kompetenciáinak újrendezése során. Heves tiltakozás kell, mert ez is megbontja a hatalommegosztás, azaz a fékek és ellensúlyok rendjét. Az S. cikk kész dodona, ám egyben a jogalkotás minimum-garanciáira nézve légüres tér is. Ezután elvben már bárki kaphat jogalkotási hatáskört, ami képtelenség megint csak a hatalommegosztás szempontjából. Továbbá, itt más a miniszterelnöki rendelet, mint későbbi helyén, és a jogalkotásról szóló sarkalatos törvényhez bántóan nincsenek tartalmi előírások, eljárási garanciák, valós felelősségi viszonyok, etc. Beszédes hallgatás mutatkozik itt abból, hogy **nem került a szövegbe a visszamenőleges negatív jogalkotás tilalma.**

A Szabadság és felelősség című blokkhoz, az I-től a XXIX. cikkekig

Végsőkig elhibázott a cím (akár fordítva is írhatták volna, elől a *felelősség, s utána a mérsékelt habzású szabadság?*). Közjogilag **nonszensz árukapcsolás** is ez, ám e címen tulajdonképpen az emberi jogi fejezet jönne, formailag csakúgy, mint Európa-szerte. Hanem a tartalom és a megközelítési mód?! Itt, ebben a megjelenítésben találni a legtöbb visszalépést a hatályos normákhoz, és azok kötött, jogvédő karakterű ab-értelmezéséhez viszonyítva. Tény, hogy ugyanez a hatályos alkotmányban sem volt rendben, mivel két különböző helyen és világos el-, és összerendezés híján jöttek az alapjogi §-ok. Meghaladni mindezt szerkezetileg sikerült, tartalmilag azonban kudarcot vallott a kísérlet. Alkotmányjogi **tankönyv(ek) és kollokviumok krédója az, hogy az emberi jogok, alapjogok - nálunk pl. természetjogi bázison – nem az alapvető kötelezettségek pandantjai, ellentételei, hanem ab ovo létezőek, így függetlenek az alapvető és más (állam)polgári kötelezettségektől, sőt egy kivételével bármiféle hagyományos közérdekűségi korláttól is.** Ennek a fejezetnek tehát már az origója is kritikán aluli, és sajnos ebből a részletszabályok zömének hibás, elkent, hozzá nem értő, rendre szűkítő és megszorító tételezése bújjik elő.

Kb. 30 oldalt tenne ki a részletek precíz sorjázása. De ha valami ennyire rossz, akkor és épp' azért, ne a szemlélő küszködjék vele, hanem megrovás kíséretében teljes újra megmunkálásra kapja vissza a szerző, még ha ettől képessé és képzetté nem is válik a helyes megoldás megtalálására. Avagy,

papírkosárba, iratmegsemmítőbe vele! Gyerekesség az embert csupa nagybetűvel írni, ha amúgy képtelen a szerző a hatályos alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdését hünen ide írni. Hiba közösségek együttesen gyakorolható jogairól értekezni, ha nem látszik ezen túl, hogy mik-melyek is volnának ezek (immár a helyi önkormányzatok és talán a kisebbségi testületek eme jellege is elesett). A régi alkotmány a Magyarország területén élők jogát intézményesítette. Az új ezt összezavarná, mert állampolgár nem állampolgár megkülönböztetésre áll át. Bornírt műhiba, hogy míg fentebb egységesen - és helyesen – sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogokról együtt van szó, az emberi méltóság jogánál már csak sérthetlenség szerepel. Abszurd ellenpéldaként: tehát a jövőben valaki elidegenítheti önmagát rabszolgának?!

A III. cikk is több sebből vérzik (hiszen itt részlegesen, hiányosan ún. **biomedicinális, s azon túli jogok** szerepelnének). Ellentétben Dr. Szájer főszerkesztő vívmányként emlegetett ötletelésével, *nem előre lépés egyes szavak, kifejezések magyarítása, mivel ezek zöme nemzetközi konvenciókból ered, itthoni fordításuk már adott*, és a betűvetéssel történő ember-kísérlet is tilos volna. E blokk nagyrészt üres, hiányos, lásd alkotmányjogi alapjogi tankönyv 323-348. oldalait! Buta hiba tovább itt pusztán a haszonszerzési cél üldözése, mert evidensen tilos volna a szerv-kereskedelem költségtérítése, 0 bázisú adásvétele is!? Az V. cikk beemeli a *kapcsolattartás* alapjogi védelmét, ami új elem, de vajon mi is ez? Pl. erre nézve is elkelve egy minőségi miniszteri indoklás. E cikk (3) bekezdését már a napisajtó is kicikizte: olyan olvasata van ui., hogy az ex-adatvédelmi biztos vétkes-felel(ős) minden ilyenfajta hibáért. Az ombudsmanok leépítésének dolgára adott helyen még – mint szimptóma értékű redukcióna – visszatérek. Láthatóan: *értő szem el sem olvasta a késznek vélt dolgozatot*. Sokak szemét méltán csípi az, hogy a régi alkotmány szekularizációt elvvé tevő 60. § (3) bekezdését itt kiegészítik egy drága és bianco közpénz-kiáramlást engedő normával: „Az állam a közösségi célok érdekében az egyházakkal együttműködik.” Másokkal nem, és mindenféle tartalmi, terjedelmi megkötés nélkül, miközben a közpénzügyi rész okkal megszigorodik?! Az sem mindegy, hogy csak az egyházakról (mint újabban, itt) avagy az I. generációs vallási-világnézeti stb. szabadságjogról készül-e sarkalatos törvény (mint van ma). Egyébként is **mostohán bánik a tervezet az I. generációs szabadságjogokkal, ezt a VII. cikk szemlélteti. Itt ui. az egyesülési jog tartalmilag durván kiherélve jelenik meg. Ez áll a következő cikkben jelölt, komplex tartalmában ún. kommunikációs szabadságjogokra nézve is**. Ha nem írunk semmit, abból baj sem lehet: gyávaság, alulmotiváltság tükröződik mindebben. Teljesen elhibázott a IX. cikk, megszorítóan idézi a hatályos alkotmány 70/G §-át. Mintegy jogot formálva ezentúl ahhoz, hogy az immár nem védett tételt áthágja: tudományos igazságok kérdésében dönteni ma még a tudomány művelői jogosultak, ám ez elmaradna ezentúl. V.ö: Liszenko vagy Micsurin elvtárs korabeli teljhatalmával X,Y szakterületeken?! A XI. cikk már csak erőtlen törekvésről ír, sőt azt is csak „Magyarország” feladatává teszi, a munkahelyteremtés feltételeiben. Apolitikus mellébeszélés alkotmányos szinten. Ha jól láttam, az új alkotmány kiiktatná, mivel **meg sem említené a magántulajdont, s az annak alapján működő piacgazdaságot, és alig valamit venne át a hatályos alaptörvény alapvető súlyú 9-12 §-saiból**. Minősíthetetlen!

Még nagyobb bornírtság, hogy a XIV. cikk **már nem a jogegyenlőség átfogó és általános tételét, s a törvény előtti egyenlőség hasonló fundamentumát jelzi, hanem megáll a nők és a férfiak egyenjogúságánál**. Kiheréli a hatályos alkotmány, és következésképpen a rá épülő ab-gyakorlat antidiszkriminációs normáját, s annak büntető klauzulát lehetővé tevő szabályát is. *Elvi megfigyelés*: áthatja az egész normaköteget az a szellem, hogy minél kevesebb konkrét elkötelezettség maradjon benne, annál kevesebb ui. az alanyi jog, azaz bíróság elé vihető jogosultság. Nem így lenne, ha már elvégezték volna a 25 éve várt közfeladati-államháztartási reformot, és annak modern, teljesíthető eredményét „alapjogiasítanák”.

Tény, hogy a mű nehől beépíti az AB két évtizedes gyakorlatának kikristályosodott elvei és elemei kb. 10-15 %át, így pl. az alapjogi tesztet is. Másutt azonban, és döntő mértékben és pontokon ezzel adós marad. Pl. **semmit nem lehet innen megtudni a demokratikus jogállamiság tartalmi elemeiből, avagy a hátrányos megkülönböztetés feltételeiről és mércéiről. Csak ezért – az ab-határozatok hiányos átültetéséért – már vissza kellene dobni a művet alkotóinak**. Azt sem látni, hogy az amúgy a honi jognak is már a részévé vált EU Alapjogi Charta teljes jog-paletája itt megjelenék, holott erre nézve a külügyminiszter kötelezettséget vállalt. Hiányos, önkényes a mazsolázás itt is.

Megmosolyogtató a XVII. cikk (2) bekezdése, mert ott meg a **szülők** munkahelyi védelme intézményesül. Valószínűleg **a szülő nőket akarták írni?! Teljesen téves a megközelítés a XVIII. cikkben**. Súlyos visszalépés az, hogy **ezentúl az állam már csak törekszik valamire, ami eddig és**

ezentúl is elvben alapjog volna, ám a normaköteg visszavenné és cáfolná mindazt, amit **szociális biztonság** címén eddig az állam adott, s pl. az AB elismert. *Teljességgel adós itt a szöveg azzal, hogy tisztázza: a humanitárius jogok közt mi alanyi jog, mi állami (intézményvédelmi) kötelezettség, és mi sima államcél csupán.* E cikk (3) bekezdése pedig eltér a valós, jelenlegi alkotmányos feltételtől és korláttól, ti., *a rászorultságtól, és idegen elemet csempészik be ide a szociálpolitikát mérséklendő.* Azért elvben alkotmánysértő ez, mert alapjogot irreleváns feltételtől tenne függővé. Itt a (4) bekezdés pedig azt nyújtja - vagy csak sugallja -, hogy már csupán egységes állami nyugdíjrendszer létezik, és talán még valamiféle önkéntes társadalmi intézményi forma, de pl. magánnyugdíj-rendszer nincs és nem is lehet. A primitív és erőszakos kormányzati pártpolitika és alkotmányjogi beavatkozás, az AB-re mért nyomásgyakorlás példája ez. Lám, az alkotmány itt a 2011. évnek szól, és nem ennek az évszázadnak, mely úgy sem kerülheti el az öngondoskodás törvényileg rendezett válfajait. Ostoba engedmény a rosszul felkészült politikusnak a XIX. cikkben a sport és a rendszeres testedzés szétválasztása. A sport ui. rendszeres /és rendszerint versenyszerű testedzés/: mi más?. Ugyanígy, mosolyt fakasztó hiba a nyelvvédelmi törekvés ott, ahol nyelvhelyességi, nyelvtani hibák sorjáznak: kitől és mit is kellene védeni?

A XXI. cikkben jelölt **választójogi, közhivatal viselési blokk zsenge, méltatlan, bújócska, titkosírás, s egyben valószínűleg mára túlhaladott, szükségtelen és aránytalan alapjog korlátozás.** Itt még a klasszikus 4 választójogi alapelvet sem sikerült megjeleníteni. Ambivalencia, **az igazi szándékok leplezése búvik meg itt: ha az egész alkotmány jó is volna, emiatt az egészet vissza kellene utasítani.** Már az is taktikai engedmény lenne, ha elkezdenénk pontról-pontra észrevételezni: ezen nincs mit cincálni, le vele! A XXII. cikk is visszalép a hatályos szabályokhoz képest, és szövegszerűen ugyanez áll a XXIII. cikkre nézve is. Joggal van a szemlélőben olyan érzés, hogy a törekvés lényege pusztán ez: hogyan lehet visszább nyesni ezt meg azt, hátha nem veszik észre?! Morálisan is rossz, sumák több efféle megközelítés. A XXIV. cikk egyfajta odavetett innovációs passzust adna, de ez így smafu. Az sem látszik, hogy mit is szeretnének vele tenni, ami amúgy Sólyom László úr korábbi felvetése volt. A XXVI. cikk több kis hibával idézi fel a hatályos alkotmány 55-57. §-sait. Trehányság, pongyolaság érhető tetten itt is. A XXVII. cikk feleslegesen és sikertelenül áthangszerel több 1993. óta itthon ismert, nemzetközileg méltatott kisebbség-jogi fogalmat és kategóriát, és mind e közben szűkítést is alkalmaz. Kár. Szomszédaink (is) elverik rajtunk ezért a port. **Az alapvető kötelezettségek blokkja sem sikerült, még közepesre sem.** A hatályos és bejártott **közteherviselési klauzulát elrontották és felvizezték,** a benne volt feltételeket a semmivel helyettesítették, sőt idegen elemként benyomták ide - az adórendbe, vagyis testidegen területre, szociálpolitizálva – a gyermeknevelést. Ilyen alapon és erővel sok minden jó célt is ide lehetett volna applikálni: pl. az öregekről való gondoskodás költségeit? /Vagy mégis csak F. Hicsirónak lesz igaza: öregek, nyugdíjasok, költségesek, fel a hegyre?!/ Az alapvető kötelezettségek ugyanakkor – ez fontos! – már csak a hiányzó, valós, a mainál jobb alapjogi bíraskodás, továbbá a későbbi, konkrét alaptörvényi hivatkozáshoz kötött §-jelölés miatt is ide tartoznának, de koncepció nincs itt hozzájuk, hanem csak resztlük vannak. Itt is kiviláglik: a kérdés nem kodifikálható, csak annak rendezett, kimunkált válasza, ám ha ilyen nincsen, akkor nem kell és nem is érdemes alkotmányozgatni.

A következőkben **az alkotmányok hármasköréből a hatalom-gyakorlás, államszervezet, hatásköri, szervezeti és (együtt)működési blokkját** elemzem. De ez előtt fontos jelezni, hogy csaknem minden alaptörvény (és annak újra alkotása) középső funkciójuként **felsorolja az alkotmányos alapértékeket, a nagy közös országos, vagy akár nemzeti, szinte teljes legitimitást és legitimitást nyújtó, mert általános konszenzusra méltó elvi fundamentumokat, az országnak-világnak kinyilvánított üzeneteket, olykor örökérvényű, megváltoztathatatlan normákat.** Egyszóval mindazt, amit pl. már a legfőbb ab-határozati kör, vagy pl. a tankönyv is a lényeg-lényegeként jelöl. Olvassák, értik, tisztelik vagy csak tesztelik? Ez okból csakugyan – okosan, korszerűen és bővítőleg – **lehetett volna új, értéktartalmú alkotmányt készíteni, és benne, ha mást nem is, legalább az AB által kimunkált alkotmányos követelményeket, s az Unióból eredő vállalásokat megjeleníteni.** Innen nézve gyenge volt a régi: *ám túlírt, önkényes, melldőngető, mégis üres vagy felszínes, hibásan lózungoló, közben kifelé kockázatos lett az új alaptörvény, mondhatni inkább csak alaptörmelék.* Kár.

Az államról szóló fejezethez:

Előre jelzem, hogy habár intézményesen, avagy virtuálisan nem sok dolog változott ebben a blokkban – nem is kellett, mivel a 9 évre bebetonozódó választásokkal-kinevezésekkel végeredményében mégis máris sebet kapott a hatalom-megosztás, s az ellenzéki ellenőrző szerep, egyszersmind megszilárdult a bonapartista színezetű egyeduralom -, mégis több lényeges **visszalépés olvasható a demokratikus jogállam parlamentáris alapfelállításához képest.** Ugyanitt nuánsznak tűnő módosítások is vannak, melyek esetleg utóbb érdemi-tartalmi problémákra vezethetnek. Elemzésem döntően a szarvashibákra összpontosít.

Az 1. § (1) bekezdése említi az *OGY legfőbb népképviselői* szerv jellegét, de *elhagyja a hatályosból az államhatalmi karaktert.* Izgalmas közjogi vita témája lehetne, hogy mi is az OGY legfőbb-ként a hatalom-megosztás rendjében, ám itt egy szónyi indokolás sincs. Itt és másutt is az látható, hogy alkotmányos alapintézmények képét, feladat-, és hatáskörét a hatályostól eltérően, lecsupasztva közlik, majd a felsorolás végére odairják, hogy törvény útján lehet még egyéb is. Ez néha okszerű, másutt másodszándékot feltételező megkerülő csel. A 2. cikk egyfelől üres felhatalmazó, a megoldást a jövőbe utaló szabály, másfelől bornírt fecsegést, zsenge politikai iniciatívát nyomat. Beleírták: „a választók akaratának szabad kifejezését biztosító választáson”, ami így vudu ráolvasás is lehet, mert nem ettől lesznek-vannak szabad, fair választások. Vagy éppen ettől kellene félni? Nem ért a törvényszerkesztéshez az, aki ilyesmivel bizonygat. A 3. cikk megint csak **„elvetni vagy abbahagyni az egészet”** karakterű. **Az alkotók szándékát ui. csúnyán leleplezi. Az OGY felosztatásáról van szó** itt: dermesztő részrehajlással, rosszhiszeműséggel. A hatályos, a parlamenti rendszernek megfelelő, és épp’ ezért kivételes, mérsékelt államfői szerepet megállapító alaptörvény két fordulatot ad(ott) erre. Ezek egyike - rendszerborító megfejelelssel - fennmarad, míg a másik elem szégyenletesen gyáván eltűnik, ellenben a helyébe lép egy elfogadhatatlan, közjogilag képtelen regula. Fennmarad az ún. 40 napos miniszterelnök-választási szabály, és rendben van itt még az is, hogy e választás nincs összekapcsolva a kormányprogram elfogadásával. Drákói és külső, sőt **közjogilag rendszerelvűen idegen elem sorsára igenlő feltételére, vétőjára bízva ugyanakkor nonszensz a parlament államfői felosztatása az I. negyedév végére el nem készült költségvetés „szankciójaként”, pláne, ha ezt a vétőt, ill. annak sorozatát egy függetlenségét elvesztő, rendeltetésére alkalmatlan Költségvetési Tanács gyakorolná. Ha ui. a parlament ekként fenyegetően elveszithetné, avagy méltatlan kompromisszum elfogadásával erodálná a kormányzás szempontjából legfőbb, kiemelten védett eszközt, pénzügyi mozgásterét, akkor az műhiba lenne.** Ha ui. egy tényező egyetértő zsaroló-potenciál birtokába kerülne az OGY-vel szemben, ezt azonos alapon bárki más is igényelhetné: s vele odavesznék a parlamentáris rendszer. Ha pedig ezt a felosztató döntést az alkotmányosan semleges, kiegyensúlyozó hatalmi ágat (a nemzet egységét kifejező) megtestesítő köztársasági elnök szuverén mérlegeléssel meghozhatná, az már de facto féleltnöki rendszer lenne. Ám, ha pedig ezt, mint rendesen, kormányzati ellenjegyzéssel tehetné csak meg, akkor pedig e dolog esélytelen, ergo értelmetlen vágyálom maradna. Az kevés, hogy az alkotmányozók visszaléptek a 2006. év őszi „fennforgás” utólagos megrovásától: alkotmányosan mégsem tudtak elszakadni vágyálmuktól. Az iménti igényeskedő, szankciót és beavatkozást sürgető pont súlyos ellenhatása, hogy kihagynák viszont az alkotmányból azt a lehetőséget, hogy egy éven belüli négyszeri bizalmi (kormány)válság államfői felosztatást eredményezhessen. Nem volt még rá példa, de lehet, ergo nem így kellene – sem ekként illenék – védeni a miniszterelnök amúgy is biztos státuszát.

A 4. cikk alkotmányhoz méltatlanul szófukar a **képviselői jogállás** tekintetében. Ennek, s minden hasonló normának az a veszélye, hogy aztán – mikor is, erre nézve sincs garancia és szabott határidő!! – azt írják a végrehajtó-lebonyolító, részletszabályokat adó törvénybe, amit akarnak (lásd, a legújabb gyakorlatot!). Az 5. cikk is ebben a hibában szenved, ráadásul az olvasható ki belőle, hogy lesz külön Hárszabály, és még külön OGY-törvény?!

A 6. cikk is gyári hibás. Újraírása avagy elhagyása kívánatos. A fő probléma-csomópont itt az **előzetes normakontroll alapjaiban hibás** reinkarnálása. Ha ez akár az ellenzék jogainak időbeni kiszélesítése lenne, sok fenntartással bár, de üdvözlendő is lehetne. /Gond vele még ez esetben is, hogy általa a parlamenti döntéshozatal szinte üzemszerűen folytatódna – halasztó hatállyal! – az AB előtt, és a testület alig(ha) volna képes jól szétválasztani a valóságos és a kamu közjogi hivatkozásokat. Akaratlanul is politikát gerjesztő-elbíráló kvázi felsőházzá válnék. Nagyobb gond, hogy e tervezett lépés egyalanyú, **kései, kvázi jogszabály(tervezeti) egyeztetés volna.** Méghozzá épp’ akkor, amikor a szöveg hatásai igazán be sem mérhetők, ilyen mércék ui. nincsenek, követelményként megszabva sosem érvényesültek. Ha az előterjesztő rigorózan, teljes körűen és érdemben lefolytatta volna az

összes előírt egyeztetést, továbbá, azt érvényességi-alaki követelményként számon is tartanak és kérik, oké. Ha a Házaszabály 97. § „működnék”, és ha független EU-jogi és ugyanilyen alkotmányjogi kontrollmunka volna mellőzhetetlen a döntés előtt és alatt, rendben. Ha csakugyan léteznék a kétfordulós előkészítés, ám legyen. Ha átvinnék az előzetes normakontrollt választék-bővítésként, és nem jogszűkítésként alkalmazó országok metódusát és tapasztalatait, érdekes a próba. Ha mindez itthon nem járna ab ovo az AB-hez fordulás és a testületi hatáskör szűkítésével: nos, mindezen esetben *vizsgálni lehetne egy ilyen megoldás előnyeinek és hátrányainak valós mérlegét.* Végül, ha legalább közepes nivójú jogász belátná, megértené, hogy ehelyütt valóban az élő-működő jogszabály alkotmányosságának az igazi próbája a gyakorlat, és a belőle származó, előre 90 %-ban sem látható közjogi gond lesz, akkor tudná: előzetes normakontrollal csak a voluntarista szarvashiba szűrhető ki: pl. az 5 évre visszamenőleges különadóztatás. Így viszont mindez *hibás hoci-nesze árukapcsolás*, melynek az ellentétele a beszűkült AB-hatáskör fenntartása, és az indítványozói kör redukálása. Ez utóbbi is hiba: mivel az érdekeltség megkövetelése kiüt sok jogvédő civil szervezetet az indítványozásból. Ráadásul olyan eljárási macerának tesz ki, mint ami most is van az ún. alkotmányjogi panasznál, végül, az alanyhoz köti az igazságot, nem a tartalomhoz. Korrekt szűkítés, „szakmáshítás” - ha egyáltalán kell – a kötelező jogi képviselet elírása lehetne, de ez is súlyos visszalépés a demokratikus előzményektől. Európa sem ezen a jog-megvonó úton halad. Ugyanakkor, a törvényalkotási blokknál elfogadható, hogy az államfő az egyik fajta vétója után áttérhessen a másik változatra, ha a hiba épp’ utóbb keletkezett. Igen ám, de ehhez meg alkotmányjogilag ismeretekkel rendelkező, alaptörvényi hatáskörének gyakorlására alkalmas és méltó államfő szükséges.

A 7. cikk adós marad a **parlamentari ellenőrzés** teljes eszköztárának odaitélésével, és alkotmánysértően mulaszt továbbra is az *OGY bizottságok vizsgálatának normatív rendezése* terén. Nem igaz, hogy ez – s benne a megjelenési kötelezettség, eljárási és szankció-rend - majd valamikor később szabályozható, ide belőle nem tartozik semmi. Nem kell alkotmány, ha minden kényelmesen kiutalható utóbbi sarkalatos törvényre. És ha később már meg sem lenne hozzá a 2/3?

A 8. cikk **szégyenletes visszalépés a népszavazás közjogi alapintézménye, s egyben alapjoga (!)** terén. Formái szűkülnek, a tilalmi kör átfogalmazással bővül, az érvényességi-eredményességi küszöb pedig „felszáll” az 50 %-os szintre. Nehogy egy is sikerrel végbe menjen ezentúl?! Ugyanez jön majd a helyi önkormányzati szinten is, hatalomföltési céllal?

A 9. cikk **az államfőről** szól, meghagyva nagyrészt a hatályos szabályokat. Mintha az ellenjegyzéshez kötött hatásköreinek kodifikációja /4) bekezdés/ akként térne el a hatályostól, hogy e kör bővülne?! Oka vitatható, ez ui. kivételes ott, ahol az államfő csak jogi felelősséget visel, de politikait nem. Nem maradt le véletlenül ugyanitt az államtitkárok kinevezésének elnöki hatásköre? Ugyanitt kedvező, hogy egyes fontos ab-határozati tartalmak beépültek az alaptörvénybe. Ugyanakkor „véleményes”, hogy kiért-miért is kell tovább korlátozni az államfő-jelölés és –választás normáit?

A 15. cikk szemlélteti **az alkotmányozás kormányfő-központú ideológiáját**: itt a filozófia túlzó méltatás lenne. Az (1) és a (2) bekezdés ugyanitt olyan mérhetetlen hatalom-kiterjesztés, ami indokolatlan, hozzá méltó felelősségi forma és ellensúly nélküli, alkotmányjogilag kétséges. *A minden szabad, ami nem tilos, illetve nem másé ui. nem a közhatalom, hanem éppen vele szemben a civil-autonómia elve-világa.* Az pedig, hogy a Kormány immár a közigazgatásnak is, nem csak az államigazgatásnak a legfőbb szerve, a tőle független intézmények, autonóm szervek elkorcsosulását, netán csendes bedarálását válthatja ki. Ne!

A 20. cikk heves tiltakozást válthat ki, joggal. Ab ovo tiltakozás jó oka lehet, hogy vajon miért *kellene 2/3 a miniszterelnök (M.E.) összeférhetetlenségének kimondásához, de még inkább a menesztéséhez, ha az eufémisztikus „a megválasztásához szükséges feltételek már nem állna fenn”.* Mi is volna ez utóbbi? Esetleg büntetőbírói elítélés, de még inkább az abszolút többség elvesztése - talán. Ezt nevezik Gyurcsány-klauzulának egyes közírók: érzékletesen, közpolitikailag veszélyesen. A szerencse forgandó: kár próbálkozni.

A 23. cikk: **új fogalom az alkotmány szintjén a cím, totális dodona**, ártó beavatkozás a hatalommegosztás klasszikus triászába, súlyos baj lehet abból, hogy 9 évre bebetonozódott főtisztviselő, közméltóság közhatalmi normákat ad ki. Végrehajtóként: nem dolgoz – rendszeren.

A 24. cikket **az Alkotmánybírósról tönkre tették, szinte minden mondata hibás**: bármiféle kompromisszum előfeltétele ennek egy az egyben való eltörlése, s a 2010. I. félévében működő rend, hatalmi egyensúly visszaállítása volna. Plusz előjelű, túlzó hiba is előjön: nem szerencsés az AB-ét - egyelőre keretek nélkül – bírói döntés alkotmányosságának felülvizsgálatára felhatalmazni. Ez okkal

sért egy másik, klasszikus hatalmi ágat, megbont elvi alapú rendezést. Lemaradt az ún. pszeudo-jog közjogi kontrollja, miért? Az utólagos normakontrollnak csakis az eredeti változata lehet elfogadható. Az alkotmány-értelmezés vitán felül visszaállítandó. A „jogkövetkezményre” utalás bújócska. A 12 éves mandátum-idő jó volna: újra választhatóság nélkül. Az AB elnök parlamenti választása lefokozás, mohó politikai igény-bejelentés. Az pedig, hogy a normakontrollra életre hívott AB átad egyes norma-felülvizsgálati jogkörét a bíróságnak, kb. ugyanolyan hiba, félreértés, mint az előzetes normakontroll „újítása”. Ehhez ui. a bíróságok nem értnek, nem is egyikük végezné, hanem sokaságuk. Ha az önkormányzati rendelet oda mehet az AB mai 3 tagú tanácsa helyett, ez csakis kényelmi ok volna, ám utána kiürülhetne az AB, előkészítve leamortizálását.

A 25-28. cikk is **alapvetően rossz a bírósági szervezetről**. Vissza kell(ene) hozni a hatályos normákat, táblával, talán immár közigazgatási bírósági különválás nélkül. Nem szabadna csak ügy-így feladni az igazságszolgáltatás monopóliumát. És abszurdumként **vissza kell utasítani, sőt verni a bírósági jogszabály-értelmezés és jogalkalmazás új kötelmét**: célokról, erkölcsről, gazdasági vonatkozásról. V.ö: anno, pártutasítás volt, hogy aki politikáról dönt, nézze a gazdasági kihatásokat, és fordítva. Az monopolizált pártos jogpolitika volt, ez más milióban annál alig rosszabb.

A 29. cikk, bődületes, ám szándékosan kihagyott ziccer **az ügyészség státuszát** illetően. Egy aktív és bornírt büntetőpolitikát folytató Kormánynak, mint egy falat kenyér, úgy kellhetne a neki alárendelt, Nyugat-Európai mintájú ügyészség. Miért is nem kell? Beszédes a csend!

A 30. **ombudsmani blokk is silány, gyáva, ellentétes a hatalmi súlyok-ellensúlyok rendjével**. És az ösztönzött, jól ellenőrzött, hatékony és profi közszolgálat, közüzemi rend ígéretével. Ha semmi sem volna, kezdő lépésként talán elfogadható lenne ez a start-helyzet: visszalépésként szégyenletes.

A 31-35. cikkekben a **hatályos helyi önkormányzati szisztémát, kollektív jogi és alapjogi rendet kiherélték**. Az is súlyos, hogy az eddigi törvényességi ellenőrzésből, „felügyeletet” kreálnak, megnyitva az utat csaknem bármiféle – ad absurdum akár PSZÁF-karakterű, erősségi fokozatú – kormányzati beavatkozásra is. Ilyen próbálkozások a 34. cikk (4) bekezdésében, de pl. a napisajtóban is már olvashatók. E §-sor néhol mellőzi az önkormányzati autonómia elemi garanciáit is, nem csupán az alapjogokat veti el, és szám szerint is redukálja maradványukat. Antidemokratikus, úgy, ahogy van.

A 36-39. cikkek a **közvagyoni-közpénzügyi** körben a közjogi problémát érzékelik, de jól kezelni mégsem tudják. Itt még az AB korábbi elvi határozatai sem köszönnek vissza (speciális törvény a költségvetésére, nem salátázható). Az adósság %-os bemerevítéséről korábban írtam, hozzá rendelt és ígért közjogi automatizmus ellenben nem látható. Hegyek vajúdtak...

Dermesztő műhiba – nyilván nem a mostani 2/3os támogatottságú, hanem bármely későbbi időszak Kormánya számára – a 40. cikk, mely **két döntő közpénzügyi törvény megalkotását 2/3-hoz kötné. Ez már nem is gyalogosnak szánt taposó-akna, hanem tankcsapda** egyszer s mindenkorra. Felelőtlenségéből, rosszhiszeműségéből csillagos ötös.

A 42. cikkben szűkült az **ÁSZ hatásköre**, ellenben a 42. cikkben vétőjogot kapna az újsütetű, **aktuálisan kormány-barát K.T.** Elvileg is gond ez: ettől számítva e körben ketten hoznák meg vagy nem hoznák meg az egyik legfőbb törvényt, a költségvetését. Hát a szintén normatív, pénzekekről is döntő zárszámadás? És amint egy alany vétőzhat az OGY törvényével szemben, más is kedvet kap hozzá, igényt formálna rá. Példálózzak?

A **fegyveres szervek, helyzetek és a rendkívüli jogrend normái** - a 44-53. cikkek – kevés figyelmet kapnak általában, és itt is. De mintha az 53. cikkben az összes minősített helyzetben **felfüggeszthető alapjogok skálája túl tág** lenne, így pl. a büntetőjog egyes alap-kategóriái is eltűnhetnének?! Csak egybevetésül: ugyanezt az 1996. évi alkotmány-koncepció sokkal életszerűbben, belátóbban rendezné, és ez a helyzet a hatályos alkotmánnyal is.

A jövőbe utalt, tartalmukban, garanciáikban nem is körvonalazott **sarkalatos törvények** **ilyetén tételezése a kormányzati jogalkotási önkény tovább-élését vetítik előre. Kár.**

Záró-mozzanat

Az pedig, hogy kénytelen-kelletlen már eleve aláír(at)ták párszáz képviselő kézjegyével, szabad mandátumok nyomán a múlt idejű megfogalmazásban tálalt döntést: nem pusztán kuriózum, hanem a tartalom és forma régimódi egységének is a jele. Bár, ilyet azért még '99-ben sem tettek, mert a látszatra ügyeltek. Véglegesként, *múlt idejűen szignált alkotmányhoz miért is kellene bárki, parlamenti vagy mezei civil közreműködése, jóváhagyása?*

Ki dob erre egy smile-t, vagy adja kölcsön a „kérges tenyerű honi farmereknek” a karmáját?

Budapest, 2011. március 19.

Összeállította: Kolláth György